

TE MAHI TIKA MŌ A TĀTOU MOKOPUNA

NGĀ TOHUTOHU MAI I TE
KOTAHITANGA O NGĀ IWI O TE AO KI
TE WHAKAPIKI I NGĀ MŌTIKA
MA NGĀ MOKOPUNA KI AOTEAROA

ANEI HE RĀRANGI O NGĀ MŌTIKA I RARO I TE CHILDREN'S CONVENTION:

<p>АТИКАРА 1</p> <p>neā mokopuna kei raro iho i te 18 te pakeke</p>	<p>АТИКАРА 2</p> <p>he mōtika ā neā mokopuna i neā wā katoa.</p>	<p>АТИКАРА 3</p> <p>neā āhua pai</p>	<p>АТИКАРА 4</p> <p>te whakatipama i ō mōtika</p>	<p>АТИКАРА 5</p> <p>te tautoko i te whānau i a koe e tipu ake ana</p>	<p>АТИКАРА 6</p> <p>te ora, te oranga me te whanaketanga</p>	<p>АТИКАРА 7+8</p> <p>te whai mōtika ki tō tuakiri, ki tō/ō iwi hoki</p>
<p>NGĀ АТИКАРА 9+10</p> <p>te noho me tō whānau</p>	<p>АТИКАРА 11</p> <p>tō mōtika haumarua i neā mahi kāhaki</p>	<p>АТИКАРА 12</p> <p>te whakaputa kōrero</p>	<p>NGĀ АТИКАРА 13+14</p> <p>mana whakaputa kōrero, whakaaro, whakaputa hāhi hoki</p>	<p>АТИКАРА 15</p> <p>neā hua, neā rōpū me neā karapu</p>	<p>АТИКАРА 16</p> <p>ō mōtika matatapu</p>	<p>АТИКАРА 17</p> <p>ō mōtika ki neā pārongo</p>
<p>АТИКАРА 18</p> <p>neā haerapa mō neā mātua</p>	<p>АТИКАРА 19</p> <p>tō mōtika ki te noho tūkiho kore</p>	<p>АТИКАРА 20</p> <p>te noho haumarua ki te kore e taea te noho me tō whānau</p>	<p>АТИКАРА 21</p> <p>ō mōtika mēnā i whānau hoki</p>	<p>АТИКАРА 22</p> <p>ō mōtika taneata rerenga</p>	<p>АТИКАРА 23</p> <p>ō mōtika whai kaha</p>	<p>АТИКАРА 24</p> <p>tō mōtika ki te kai, ki te hauorātanga me te taiao hoki</p>
<p>АТИКАРА 25</p> <p>arotake i tō whai manaaki ki roto whare manaaki</p>	<p>NGĀ АТИКАРА 26+27</p> <p>ō mōtika mō te noho ki te ora</p>	<p>NGĀ АТИКАРА 28+29</p> <p>ō mōtika ki te mātauranga</p>	<p>АТИКАРА 30</p> <p>neā mōtika ahurea, hāhi, me neā reo</p>	<p>АТИКАРА 31</p> <p>ō mōtika ki neā mahi tākaro, neā mahi hākinakina, neā mahi ahurea me neā mahi a te rēhia</p>	<p>АТИКАРА 32</p> <p>kaua rawa neā mahi kino</p>	<p>NGĀ АТИКАРА 33-38</p> <p>ō mōtika ki haumarua koe i neā mahi tūkiho, kaiaro hoki</p>
<p>АТИКАРА 39</p> <p>neā mahi tautoko me te whakarauora ki te tūkiho hoki</p>	<p>АТИКАРА 40</p> <p>ō mōtika mēnā ka raru koe i te ture</p>	<p>NGĀ АТИКАРА 41-54</p> <p>e whakamārama ana ēnei i te mahi tahi a neā mātua me te kāwanatanga kia noho haumarua ai neā mōtika a neā mokopuna.</p>	<p>TIROHIA TE WWW.MANAMOKOPUNA.ORG.NZ/RIGHTS/ALL-RIGHTS-UNDER-THE-CHILDRENS-CONVENTION/ MŌ TE RĀRANGI KATOA ME TE ROANGA ATU O NGĀ АТИКАРА</p>			

KIA ORA! KUA RONGO ANŌ KOE MŌ NGĀ MŌTIKA MĀ NGĀ MOKOPUNA?

Ko tā ngā mōtika nei, he whakahau kia rangona ngā mokopuna, kia tipu ai rātou i roto i te haumarua, i te hauora me te harikoa hoki. E ngākau nui ana te Kāwana ki te Children's Convention, e noho ai ko aotearoa tētahi o ngā wāhi tino pai rawa atu mā ngā mokopuna.

Mā tēnei pukapuka e whakamōhio i a koe ki ngā mahi a te kāwana ki te āwhina, ki te tautoko i ngā mokopuna ki te whai i te oranga e tika ana mā rātou.

I konei i Aotearoa nei, ko te Kaikōmihana Matua o Mana Mokopuna me ētahi atu māngai, te tū mō ngā mōtika a ngā mokopuna nei, te whakahau i te kāwana kia whakaaro ake mō ngā hua mā ngā mokopuna i raro i te Children Convention.

Ko tā mātou o Mana Mokopuna, he whakamahi i te kupu 'mokopuna' hei kupu whakamārama mō ngā tamariki, rangatahi katoa, ka whakamahia hoki ahakoa te kaupapa. Ko tā te kupu 'Mokopuna' he kōtui i te kupu 'moko' (imprint, tattoo) me te 'puna' (spring of water). Ko te kupu Mokopuna he whakamārama i ngā uri whakaheke, i ngā mokopuna hoki, me te whai whakaaro puta noa i ngā reanga kia whai hua ai ngā reanga o nāianei, me ngā reanga o āpōpō.

E tuku ana i ngā mihi nui ki a koutou ngā mokopuna 31 i ngākau nui mai kia uru mai ki te hoahoatanga o tēnei pukamahi.

TE CHILDREN'S CONVENTION

Ko te **Convention on the Rights of the Child** he tuinga e rārangi ana i ngā mōtika mō te hunga mokopuna kei raro i te 18 te pakeke. Ko te mōtika tangata, ko **ngā mōtika matua a te tangata** e noho pai ai rātou, e kīia ai rātou he tangata.

Kua whakaae te kāwanatanga he mōtika a ngā mokopuna katoa i raro i te **Children's Convention**.

TE KOMITI MŌ NGĀ MŌTIKA O TE TAMAITI

Ko te komiti nei he **RŌPŪ MĀTANGA** puta noa i te ao, e tiro ana mēnā kei te tutuki ngā mōtika mā ngā mokopuna i roto i ngā motu o te ao.

Ki te rapu i ngā pūrongo, ngā pārongo me te kōrero ki ngā tāngata e tika ana, pērā ki ngā mokopuna tonu. E hiahia ana te komiti ki te mōhio ka pēhea ngā wheako o ngā rōpū mokopuna i ngā mōtika i ia rā, i ia rā.

Kātahi ka tuku tohutohu me pēhea te whakapiki ake o te kāwana i ngā āhuatanga mā ngā mokopuna. Ko ēnei tohutohu e kīia nei ko ngā **CONCLUDING OBSERVATIONS**.

I te tau 2023, whakakotahitia e te komiti ngā **Concluding Observations** mō Aotearoa. I mihia ngā hua me ngā mahi a te kāwanatanga pērā ki ngā whakapikinga mō te haumarutanga o te mokopuna, te manatika taiohi, te waihangatanga o te Child and Youth Wellbeing Strategy, me ētahi ara hou ki te ine me te tuku pūrongo mō te pōharatanga o te mokopuna.

anei rā ngā...

CONCLUDING OBSERVATIONS A TE KOMITI MŌ AOTEAROA

NGĀ WĀHI WHAI RARU

Ko tā te Komiti ki te kāwanatanga me
ngā take me whakapai ake:

Ko ngā mokopuna
Māori

Ko ngā mokopuna ka
rongo i te toi haratanga

Ko ngā mokopuna ka
rongo i te tūkinotanga

Ko ngā mokopuna
e noho pōhara ana

Ko ngā mokopuna e noho
wehe ana i ō rātou whānau

Ko ngā mokopuna whaikaha
(disabled children)

Ko ngā mokopuna kei te
pūnaha manatika taiohi

TE WHAKAUTE I NGĀ REO MOKOPUNA

E tika ana mā ngā mokopuna tonu e **whai whakaaro** ki ngā whakaritenga mō rātou tonu.

Ko tā te Komiti ki te kāwanatanga e tika ana kia uru mai ngā mokopuna ki ngā whakaritenga matua e pā ana ki tō rātou ao, pērā ki ngā kēhi pupuri mokopuna, te haumarua mokopuna, te manatika taiohi, te mātauranga, ngā take manene, me te taiao hoki. Tae atu ki ngā take e pā ana ki a rātou, pērā ki ngā whāinga āhuarangi.

Me whakauruhia ngā mokopuna ki ngā whakamahere me ngā whakaritenga a te kāwanatanga.

Ko tā te Komiti hoki, me tuku pārongo mō ngā ture haumarua mokopuna kia wātea ki te katoa, e wātea ai te pūnaha ture ki ngā mokopuna nei.

TE TOIHARA KORE

Ko te toihara, ko te pēhi a tētahi tangata i tētahi atu, he rerekē rānei te tirohanga o te tangata, nā tōna iwi, tōna ira, tōna whakapono me ērā momo āhuatanga.

E kore rawa tēnei mahi o te toihara e pā ki a koe, **ahakoā te take,**

pērā ki tō iwi, tō ira, tō reo, tō whakapono, ō whakaaro, tō tūranga ōhanga, pāpori rānei, tō aronga hōkaka, tō whānautanga mai, ngā āhuatanga rānei e pā ana ki tō whānau, ki tō tuakiri.

Ko te āwangawanga a te Komiti, kei te kaha tonu te toihara ki te hunga Māori, ki te hunga Pasifika me ērā atu momo rōpū mokopuna, ā, ko te pātai ki te kāwanatanga, ko te tuku kawatau matua ki te aukati i ngā mahi kaikiri me ērā atu momo mahi toihara hoki.

NGĀ TURE ME NGĀ KAUPAPA HERE

Ko ētahi o ngā ture pērā ki te **Oranga Tamariki Act** me te **Children's Act**, e kōrero ana mō te **Convention on the Rights of the Child**, engari ko tā te Komiti, me whānui ake ngā mahi a te kāwanatanga kia hāngai ki ngā mōtika mokopuna, pērā ki:

Te whakauru i te Convention ki ō tātou ture

Te whakangungu i te tangata ki ngā kōrero o te Convention, ko ērā kei te kāwanatanga e tuku ana i ngā whakarite e pā ana ki ngā mokopuna

Te whakauru mai i ngā mokopuna kia whai wāhi mai ki te whakarite i ngā ture me ngā kaupapa here e pā ana ki a rātou.

NGĀ MŌTIKA RARAUPORI ME NGĀ HEREKORE

Ko ngā mōtika raraupori ngā ture e tōkeke ai tētahi ki tētahi. Pērā ki ngā mahi pēnei i te pōti me te tuku kōrero herekore.

Anei ngā tohutohu a te Komiti mō ngā mōtika mokopuna:

- Te tuakiri
- Te tūmataiti me te wātea o ngā pārongo ki te katoa
- Te pōti me te whakahau i ngā rangatahi ki te pōti mēnā ka taka te pakeke mō te mahi pōti ki te 16.

Ko tā rātou whakahau hoki ki te kāwanatanga kia tautokohia he taiao matihiko haumarua mā ngā mokopuna.

NGĀ WHAKAPAUNGA MONI A TE KĀWANA

Ko te otinga atu, i ki te Komiti, kei te memeha tonu ngā mahi a Aotearoa, ki te taha ki ngā mokopuna, puta noa i tō rātou ao. Pērā ki te rangahau pārongo mō ngā ao, me ngā wheako a ngā mokopuna, te hanga mahere me te tuku pūtea mā ngā mokopuna hoki.

Ko te kī a te Komiti, e ai ki ngā pūtea, me ū ki ngā mokopuna katoa, **tae atu ki ērā** me kaha te whai āwhina, tautokotanga hoki.

KO TĒNEI
WHĀRANGI
HEI KARAKARA
MĀU!

TE NOHO ORA ME TE WHAKAWHANAKE

Ko tā te Komiti anō hoki, me whai wāhi te kāwanatanga ki te rapu i ngā raru matua e whakapōrearea nei i ngā mokopuna, e puta ai rātou ki te ao, e tutuki ai tō rātou ake pitomata, pērā ki te pōharatanga me te tōritenga hoki.

TE HAUMARU O TE MOKOPUNA

Ko tā te Komiti ki te kāwanatanga:

Kia kohia ngā kōrero tika mō ngā mokopuna kua whai wheako ki ngā mahi tūkinō, pērā ki te riri ā-whare, te poke me te kaiapo tamariki. Mā tēnei e āwhina ia i ngā mahere ki te whakapai ake i ngā ratonga ki te ārai, ki te aukati i te tūkinotanga, arā, ki ngā mokopuna Māori, ngā mokopuna Pasifika ngā mokopuna Kōpere, tae atu ki ngā mokopuna Whaikaha

Kia mārama ngā mokopuna me ngā whānau ki hea rātou whai āwhina ai, mēnā kei te raru, kei te rongo rānei i te tūkinotanga

Kia māmā ake te whai āwhina o ngā mokopuna, pērā ki ngā mahi tohuora, kia hauora, kia haumarua, kia whāia te manatika mā rātou

Kia mahi tahi me ngā rōpū hapori, kia tuku haumi ki ngā hōtaka hei āwhina i ngā whānau me ngā hapori ki te ārai atu, ki te tuku āwhina ki te mokopuna kua tūkinohia.

I tuku tohutohu hoki rātou mō ngā mokopuna e mārenahia nei, he whakahau i te kāwana kia haumarutia ngā mōtika a ngā mokopuna taihemarua.

MOKOPUNA WHAIKAHA

Kei te kaha āwangawanga kē te Komiti, mō ngā mokopuna whaikaha e rongo nei i te tūkinotanga, ā, e noho ana ngā whānau ki te pōharatanga me te noho ki ngā kāinga rawakore nei.

Ko tā te Komiti ki a Aotearoa:

Kia āwhinatia ngā mokopuna whaikaha me ngā whānau mā te whakapai ake i ngā ratonga tautoko kei ngā hapori, me te whai kāinga pai, kāinga hauora, kāinga e taea ai te hoko

Kia whakapai ake i ngā mōhiohio ki te hunga tūmatanui e pā ana ki ngā whaikahatanga, e mārama ai rātou, kia pai te uru mai o ngā mokopuna nei ki ngā hapori, te whakaako i ngā mokopuna whaikaha, i ngā whānau me ngā tākuta ki tēnei mea o te whaikaha me ngā mōtika mokopuna

Kia whakaratoa ngā whakangungu mahi pai rawa atu, me ngā mātauranga hei tautoko i ngā mokopuna whaikaha nei, tae atu ki te wā ka nuku rātou mai i te kura ki te mahi

Kia puta he ture ki te aukati i te patu moroiti o ngā mokopuna whaikaha

Kia whai wāhi mai ngā mokopuna whaikaha ki ngā whakaritenga me ngā mahere e pā ana ki a rātou, tae atu ki te kāwanatanga

Kia whakaritea he rangahau kia mōhio mō ngā mokopuna whaikaha, ā, kia mahia anō e mārama ai ki ngā ratonga e hiahiatia ana.

TE TIAKI MOKOPUNA

I tuku tohutohu te Komiti mō te taha ki ngā atawhaitanga a te hapori, me te whakaute i te ahurea, ngā ratonga haumarū, manatika taiohi me ngā tautokotanga mā ngā mokopuna me ngā whānau.

Me panonitia ngā ture whāngai tamariki.

Ko ngā tohutohu a te Komiti, mēnā ka tangohia ngā mokopuna mai i te kāinga, me poto noa te wā, me whai i ngā tautokotanga kaha, me whai ara kia hoki atu te tamaiti ki tō rātou whānau, hapori hoki.

Me te pātai ki te kāwanatanga, me **WHITAWHITA** :

Te tuku haumi ki ngā urupare e ārahitia ana e ngā hapori Māori, ki te aukati i te tangohanga o ngā mokopuna Māori i ō rātou kāinga, i ō rātou whānau, hapū, iwi hoki

Te tautoko i ngā whānau, i ngā mātua me ngā kaitiaki ki te tiaki i ngā mokopuna, kia iti ake te haere o ngā mokopuna ki ngā whare atawhai

Te mātua whakarite ka whai wāhi ngā mokopuna me ngā whānau ki ngā ritenga mō te manaaki, te whakaute ahurea, hapori hoki

Te whakarato rauemi, whakangungu hoki mō te hunga e tiaki ana i ngā mokopuna

Te tuku pātai ki ngā mokopuna e tiakina nei, i ia te wā, mō te āhua ki tō rātou ao, he aha hoki tērā āhua ki a rātou, te tiro mēnā kei te haumarū, me te kōrero mai mō ngā raru pēnei i ngā hē, i te whakahapa me te tūkino rānei.

TE HAUORA ME TE ORANGA NGĀKAU

Ko tā te Komiti me hāngai ki te whakapiki ake i ngā **HAUORA O NGĀ MOKOPUNA** mā te:

Whakawhānui i ngā hōtaka ki te tuku rongoā āraimate, te whakapiki hoki i ngā tikanga e hauora ai ngā kāinga rīhi, te whakatairanga i te whāngai ū, me te whakatapu i te āhua ki te momi paipa.

He pātai i te kāwana kia:

Whai aro atu ki ngā tōritenga o te hauora hinengaro mō te iwi Māori, ngā uri Pasifika, me ngā mokopuna Kōpere, te whakapai ake i ngā ratonga hauora hinengaro kounga tonu

Kounga, kia whānui tonu ngā mātauranga hemahema ki ngā kura, ā, ka riro matatapu ngā mokopuna taiohi i ngā ratonga me ngā pārongo hauora hemahema, pērā ki ngā mea ārai hapū.

I te kaha te āwangawanga a te Komiti mō te nui o ngā mokopuna e noho pōhara tonu nei, te kore kai, te memeha hoki o ngā kāinga. Ko tā rātou ki te kāwanatanga, ko te kawatai i ngā kāinga hauora mō ngā mokopuna, arā, ngā mokopuna Māori, mokopuna Pasifika me ngā mokopuna whaikaha.

MĀTAURANGA

Mō te taha ki te mātauranga, ka pātaihia e te Komiti te Kāwanatanga kia:

Tukuna ngā mokopuna ki te tuku kōrero mō ngā whakaritenga e hāngai ana kia rātou i ngā kura

Tukuna ngā mokopuna whaikaha ki te whai i te mātauranga i runga anō i ngā mōtika mō ngā mahi mātauranga

Whakaputaina ngā mahi kaikiri, ngā mahi poke, me hāngai te aro ki ngā mokopuna whaikaha, ngā mokopuna Māori, mokopuna Pasifika me ngā mokopuna Kōpere

Te whakakaha i te reo me ngā tikanga Māori, tae atu ki ngā mātauranga hitori ki roto i ngā kura

Te mātua whakatau kai uru ngā mokopuna ki ngā whakaritenga me ngā whakahaerenga o te kura

Whakarite paewhiri kia kore ai ngā mokopuna e tangohia i ngā kura

Mōhio ngā whānau mō ngā pūtea e wātea ana mō ngā kura kōhungahunga.

NGĀ INE HAUMARU MOTUHAKE

Ko tā te Komiti, me **KAHA AKE** te whakatutuki i ngā mōtika **MOKOPUNA MĀORI**.

He whakahau i te kāwanatanga kia:

- Kōrerohia ngā take e aukati nei i ngā mokopuna Māori ki te whakaputa i ō rātou mōtika ake, pērā i te pōhara
- Whakautehia e ngā kura me te manatika taiohi te tuakiri o ngā mokopuna Māori me te whakauru i a rātou ki roto i ngā whakaritenga e hāngai ana kia rātou
- Whakauruhia ngā mokopuna Māori ki te hoahoa mahere mō ngā mahi ārai kaikiri.

E pātai ana te Komiti ki te kāwanatanga kia puritia ngā mōtika o ngā **MOKOPUNA PUNANGA**, o ngā **MOKOPUNA RERENGA** me ngā **MOKOPUNA MANUHEKE** kia noho me ō rātou whānau.

I kī hoki rātou me whakaratoa e te kāwanatanga ngā ratonga pērā i te hauora, i te mātauranga me nga mahi āwhina ā-ture mō ngā mokopuna.

Kei te āwangawanga te Komiti mō ngā mokopuna e utua ana ki te mahi, ā, ko tā rātou ki te kāwanatanga kia:

- Whakamōhio i ngā kura, i ngā mātua me ngā kaiwhakawhiwhi mahi mō ngā ture mahi mō te tamaiti, me te hanga ara mā ngā mokopuna kia tuku kōrero mai i ngā wā ka rongu rātou i te makihuhunu i te mahi
- Noho ngā mokopuna e mahi ana i raro i te haumaru, ā, e whāia ana ngā ture mō te pakeke, ngā hāora mahi, ngā ritenga mahi, te mātauranga me te hauora hoki.

MANATIKA TAIOHI

Ko te āwangawanga a te Komiti, ko te itinga o te pakeke e kīia ai koe he taihara ki Aotearoa nei, me kī **KEI RARO RĀ ANŌ I NGĀ TAUMATA Ā-AO**, ā, kāore hoki te pūnaha manatika taiohi i te wāhi pai mō ngā mokopuna. Ko te whakahau ki te kāwanatanga, ki te:

- Panoni te ture, kia kore ai ngā mokopuna i raro i te 14 te pakeke e tāmia ki te hara
- Whakamutu te pupuri i ngā mokopuna i mua i te tīmatanga o ngā mahi kōti
- Tukuna ngā mokopuna ki ngā taupuni whakarau, kei tētahi wāhi e takina ai ngā ture ā-ao, e taea ai e rātou ngā mahi mātauranga me ngā take hauora hoki
- Whakamutu te tuku i ngā mokopuna 17 te pakeke kua mau haratia ki ngā kōti pakeke, me whakawātia ki te pūnaha manatika taiohi kē
- Waihanga mahere ki te whakakore i te tōritenga i roto i te pūnaha manatika taiohi mō ngā mokopuna Māori e manaakihia ana e te kāwanatanga, kua waia rānei ki ngā whakawhiunga o te ture
- Tuku haumi mō ngā kāinga ā-hapori nei mō ngā mokopuna.

HE AHA ATU I KONEI?

Kua whakaaetia e te kāwanatanga ngā tohutohu a te Komiti, ā, kua oti **HE RĀRANGI MAHI** e tūtakina ai ngā mōtika a ngā mokopuna!

Me tuku pūrongo rātou ki te Kotahitanga o ngā Iwi o te Ao, mō ngā kōkiritanga o ngā mōtika mokopuna, ā, tae noa ki tērā o ngā Concluding Observations e whai ake nei.

Mā te Komiti tonu e tiro, e pēhea ana te haere o ngā mahi, ngā whakapikinga hoki mō ngā mokopuna ki Aotearoa nei, i ngā tau e 8 e heke mai ana. Me maumahara tātou, ahakoa kei te kāwanatanga te mahi tino nui, ka taea e tātou katoa te whai wāhi atu, kia noho tēnei motu hei wāhi pai ki te tipu. E whakautehia ai ngā mōtika mokopuna mō ngā mokopuna **katoa**.

I tēnei wā, ka noho a Mana Mokopuna - Children and Young People's Commission me te Children's Convention Monitoring Group ki te aroturuki ka pēhea te haere o te kāwanatanga e ai ki ngā mōtika mokopuna. Ā, ka noho te Kaikōmihana Matua o Mana Mokopuna ki te mahi tahi me ngā mokopuna, ngā hapori hoki ki te tiro mēnā kei te whakatinanahia ngā kōrero a te 2023 Concluding Observations!

HE MEA NUI TŌ REO KŌRERO.

Mēnā ki ō whakaaro he mahi atu anō me whai, me tuhi koe ki tō Minita ā-rohe me ō whakaaro, amuamu rānei.

Ka taea hoki tō mahi kaupapa e hāngai ana ki ngā mōtika mokopuna i te kura, me tīmatahia rānei he karapu!

E whakahau ana mātou i a koe kia kaha tonu te akoako mō ngā motika ma ngā mokopuna. Ki te ako mō te roanga atu o ō mōtika, tēnā whakamahia

 TE WAHERE QR kei te whārangi whakamutunga o te puka nei.

**KARAKARAHIA TĒNEI
WHĀRANGI WHAKAMUTUNGA,
KA WHAKAMAHI HEI PĀNUI!
TUARIHIA ME TE KAIKŌMIHANA
MATUA O MANA MOKOPUNA
ME TE TOHUMARAU
#MOKOPUNARIGHTS**

ANEI HE RĀRANGI O NGĀ MŌTIKA I RARO I TE CHILDREN'S CONVENTION:

<p>ATIKARA 1</p> <p>neā mōkōpuna kei raro iho i te 18 te pakeke</p>	<p>ATIKARA 2</p> <p>he mōtika ā neā mōkōpuna i neā wā katoa.</p>	<p>ATIKARA 3</p> <p>neā āhua pai</p>	<p>ATIKARA 4</p> <p>te whakatipama i ō mōtika</p>	<p>ATIKARA 5</p> <p>te taūtoko i te whānau i a koe e tipu ake ana</p>	<p>ATIKARA 6</p> <p>te ora, te oraneā me te whanaketanga</p>	<p>ATIKARA 7+8</p> <p>te whai mōtika ki tō tuakiri, ki tō/ō iwi hoki</p>
<p>NGĀ ATIKARA 9+10</p> <p>te noho me tō whānau</p>	<p>ATIKARA 11</p> <p>tō mōtika haumaru i neā māhi kāhaki</p>	<p>ATIKARA 12</p> <p>te whakaputa kōrero</p>	<p>NGĀ ATIKARA 13+14</p> <p>mana whakaputa kōrero, whakaaro, whakaputa hāhi hoki</p>	<p>ATIKARA 15</p> <p>neā hōa, neā rōpū me neā karapu</p>	<p>ATIKARA 16</p> <p>ō mōtika matatapu</p>	<p>ATIKARA 17</p> <p>ō mōtika ki neā pūrongo</p>
<p>ATIKARA 18</p> <p>neā haerapa mō neā mātua</p>	<p>ATIKARA 19</p> <p>tō mōtika ki te noho tūkino kore</p>	<p>ATIKARA 20</p> <p>te noho haumaru ki te kore e taea te noho me tō whānau</p>	<p>ATIKARA 21</p> <p>ō mōtika mēnā i whānauāhia koe</p>	<p>ATIKARA 22</p> <p>ō mōtika tāneata rereneā</p>	<p>ATIKARA 23</p> <p>ō mōtika whai kaha</p>	<p>ATIKARA 24</p> <p>tō mōtika ki te kai, ki te haūorātanga me te taiao hoki</p>
<p>ATIKARA 25</p> <p>arotake i tō whai mānaki ki roto whare mānaki</p>	<p>NGĀ ATIKARA 26+27</p> <p>ō mōtika mō te noho ki te ora</p>	<p>NGĀ ATIKARA 28+29</p> <p>ō mōtika ki te mātauranga</p>	<p>ATIKARA 30</p> <p>neā mōtika ahurea, hāhi, me neā reo</p>	<p>ATIKARA 31</p> <p>ō mōtika ki neā māhi tākaro, neā māhi hākinakina, neā māhi ahurea me neā māhi a te rēhia</p>	<p>ATIKARA 32</p> <p>kaua rawa neā māhi kino</p>	<p>NGĀ ATIKARA 33-38</p> <p>ō mōtika kia haūmarutia koe i neā māhi tūkino, kaiaro hoki</p>
<p>ATIKARA 39</p> <p>neā māhi tautoko me te whakarauora ki te tūkimōhia koe</p>	<p>ATIKARA 40</p> <p>ō mōtika mēnā ka raru koe i te ture</p>	<p>NGĀ ATIKARA 41-54</p> <p>e whakamārama ana ēnei i te māhi māhi a neā mātua me te kāwanatanga kia noho haumaru ai neā mōtika a neā mōkōpuna.</p>	<p>TIROHIA TE WWW.MANAMOKOPUNA.ORG.NZ/ RIGHTS/ALL-RIGHTS-UNDER-THE- CHILDRENS-CONVENTION/ MŌ TE RĀRANGI KATOĀ ME TE ROANGA ATU O NGĀ ATIKARA</p>			

HE RĀPOPOTOTANGA
TĒNEI RAUEMI O TE 2023
CONCLUDING OBSERVATIONS.
KI TE PĀNUI I TE KATOĀ O TE
PŪRONGO WHAKAMAHIA
TĒNEI WAHERE QR.

KA TAEA HOKI TŌ WHAKAMŌHIO I A
MĀTOU KI MANA MOKOPUNA
-CHILDREN AND YOUNG PEOPLE'S COMMISSION
E MŌHIO ANA MĀTOU HE AHA
NGĀ MEĀ NUI KI A KOE.
@CHILDRENSCOMMNZ

 **MANA
MOKOPUNA**
Children & Young People's Commission